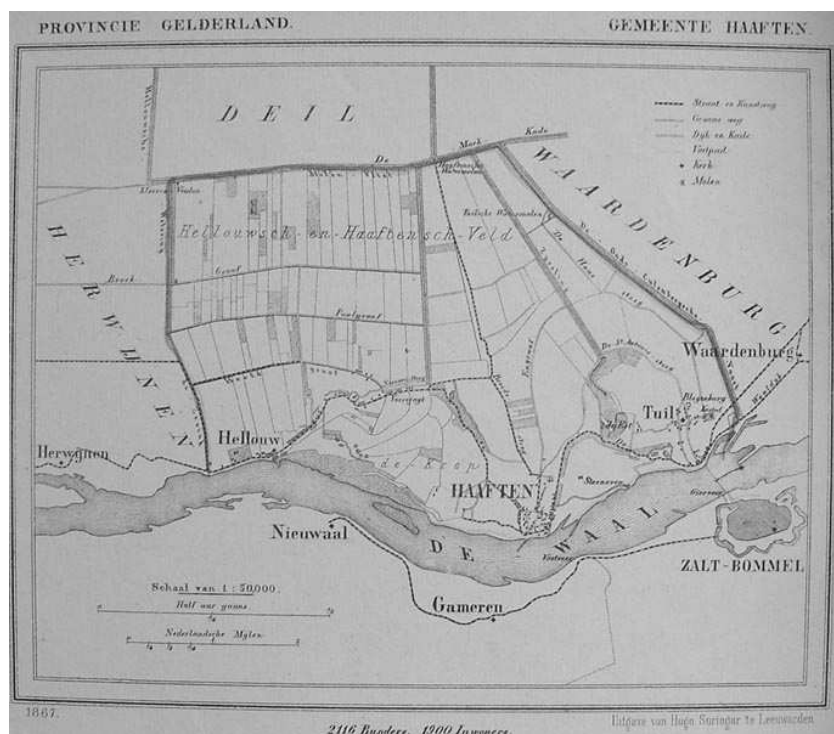

GENEALOGISCH TIJDSCHRIFT

NGV AFDELING BETUWE

AQUA VITAE

INHOUDSOPGAVE

Colofon	2
Van de voorzitter	3
Lezingenprogramma voorjaar 2011 afdeling Betuwe	4
Even voorstellen	6
25 jarig jubileum	6
Opsporing gezocht	8
De aanhouder wint: gezocht en gevonden: Van de Westering in Chicago 1905 – 1952, <i>W. van de Westeringh</i>	9
Bibliotheek: nieuwe aanwinsten, <i>P.C. van Maanen</i>	11
De Haaftense heren van Haften of de Haeftense heren van Haften, <i>P.A. Welling</i>	13
Gezocht: hulp bij de “reconstructie” van Schepenbanken Tuil en Deil, <i>P.C. van Maanen</i>	30
Internet, <i>J. Kuijntjes</i>	31
Omslag: Kaart Gemeente Haften	

ISSN: 1879-7253

*Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is niet toegestaan.
De inhoud van de artikelen is voor verantwoording van de auteur.*

Losse tijdschriften: € 1,20 per stuk.

2011, 14e jaargang nr. 1

Colofon

Zie afdelingswebsite: <http://betuwe.ngv.nl>

Van de voorzitter

Terwijl ik dit schrijf, dwarrelt de sneeuw naar beneden, wordt de eerste schaatswedstrijd op natuurijs gereden, wordt 871 km aan files gemeld en glibbert Sinterklaas over de daken. Al met al een mooi moment om mijn gedachten over het wel en wee van onze afdeling te laten gaan.

Najaarsbijeenkomsten

Mijn gedachten schieten direct terug naar onze bijeenkomst in september, toen we ons 25-jarig bestaan vierden. Als bestuur kwamen we te elfder ure tot de ontdekking, dat we jubileerden en dat we snel iets in elkaar moesten zetten. De gekozen formule bleek aan te slaan. De feestelijke stemming maakte de tongen los en daarmee kwamen verrassende genealogische ervaringen voor het voetlicht. Het succes heeft het Bestuur tot het plan gebracht om jaarlijks een verjaardagsfeestje te gaan organiseren. Ik nodig u alvast uit om op zoek te gaan naar een nieuw verhaal voor ons 26-jarig bestaan in september 2011.

In oktober volgde een lezing over hannekemaaiers en kiepkerels en de lezing in november omvatte een toelichting op het computerprogramma Aldfaer. Met name de presentatie over Aldfaer bleek een geslaagde keuze vanwege de vele gebruikers van dit programma onder onze leden en vanwege de zeer heldere presentatie. De spreker heeft een vervolglezing in voorbereiding en het Bestuur gaat proberen ook deze lezing naar Tiel te halen.

Samenstelling afdelingsbestuur

Zoals u vermoedelijk is opgevallen, heeft Jan Middelkoop het secretariaat van Magda van Beek overgenomen. Dit gebeurde onverwachts. De echtgenoot van Magda bleek namelijk ernstig ziek te zijn. Hij is betrekkelijk kort daarna overleden. Namens u allen heeft het Bestuur met Magda proberen mee te leven. Magda heeft ons recent laten weten in de nabije toekomst weer in ons midden te willen terugkeren.

Op de afdelingsbijeenkomst in november heb ik bekend gemaakt, dat Hans Thien zijn functie als pr-functionaris wil neerleggen. Gezien zijn lange en trouwe staat van dienst (sinds 1997) heeft het Bestuur hiervoor alle begrip. Zijn terugtreden wil het Bestuur intern oplossen door een herverdeling van functies. Tegelijkertijd wil het Bestuur zich met het oog op de toekomst weer met nieuw lid versterken. Mocht u belangstelling hebben, laat dit dan aan een van de bestuursleden weten. Wacht niet te lang, want een plek in ons bestuur blijkt zeer in trek te zijn.

Algemene Vergadering van NGV

Op de agenda van de Najaarsvergadering in Utrecht stond de begroting voor 2011. Besloten is tot een contributieverhoging van 36 naar 39 euro/jaar. Onze afdeling staat achter deze verhoging, want ook onze afdeling merkt dat de kosten omhoog gaan, met name voor zaalhuur. We mogen ons gelukkig prijzen met de mooie zaal in het Streekmuseum en de prima service van de medewerkers, maar de prijs daarvan is flink gestegen en dat gaat nog even door.

Aan de orde was ook de rapportage van de Stuurgroep “NGV Op weg naar 2020”. Deze rapportage bevat verandervoorstellen voor de structuur van de vereniging, de digitalisering van het verenigingscentrum, de inhoud van Gens Nostra en de opzet van de NGV-website. De rapportage leverde een constructieve discussie op. De Stuurgroep kan op de ingeslagen weg verder gaan.

Tot slot

Op de navolgende pagina's treft u het programma voor de komende maanden aan. Het Bestuur hoopt, dat het u uitnodigt tot een komst. Het unieke van onze vereniging is, dat we elkaar niet alleen digitaal kunnen ontmoeten, maar ook in levende lijve en dat laatste is naar mijn idee het leukste. Afsluitend wil ik u een ontspannen kerstreces toewensen en voor 2011 een goede gezondheid en uiteraard veel voorspoed bij uw familieonderzoek.

Peter van Boheemen

Profiel NGV site

Dank aan de vele leden die in de afgelopen paar maanden hun profiel hebben geplaatst op de NGV site. Voor degenen die dit nog niet hebben gedaan en nog twijfelen. U kunt bijna alles afschermen, uw e-mailadres is NIET leesbaar, er wordt slechts een link naar dat adres getoond. Ook kunt u aangeven dat uw e-mailadres pas werkzaam wordt na inloggen, zodat alleen leden hiervan gebruik kunnen maken.

Lezingenprogramma voorjaar 2011 afdeling Betuwe

De lezingen vinden plaats op de *derde* dinsdag van de maand in het streekmuseum bij de Waterpoort te Tiel, adres Plein nr. 46-48. Aanvang van de lezingen is zoals gebruikelijk om 20.00 uur.

18 januari ***Uit betrouwbare bron opgetekend en na de pauze over Ontwikkelingen bij het CBG, waaronder StamboomNederland. Door de heer drs. R.J.F. (Rob) van Drie***

In september lanceerde het Centraal Bureau voor Genealogie de website StamboomNederland. Genealogen kunnen er de resultaten van hun stamboomonderzoek duurzaam onderbrengen. Werk waaraan vele uurtjes zijn besteed, is daarmee voor de toekomst bewaard in een digitaal depot. Je kunt in StamboomNederland Gedcoms uploaden met onderzoeksgegevens of rechtstreeks informatie invoeren in een stamboomproject. Je kunt ook samen met anderen aan één project werken. Op deze manier geeft het CBG digitale inhoud aan een van zijn kernfuncties: het verzamelen, bewaren en ter inzage geven van onderzoeksresultaten.

15 februari ***Gebruiken en normen in de late middeleeuwen, door de heer S. van Wetten.***

Tijdens de lezing zal spreker tevens in gaan met betrekking tot parallellen die te trekken zijn met het heden en de late middeleeuwen.

15 maart ***Belastingsregisters als genealogische bron, door de heer H. H. Huitsing***

Spreker behandelt de belastingregisters, in relatie tot genealogisch onderzoek, betreffende Tiel en Zandwijk, aanwezig in het Regionaal Archief Rivierenland te Tiel. De heer Huitsing is werkzaam bij genoemd archief bij het team Beheer en Behoud, inspectie.

19 april 2011 ***Thedingsweert en haar bewoners, door de heer Th. Broersen en Jaarlijkse afdelingsvergadering***

Voor de pauze: Lezing: “Thedingsweert en haar bewoners.” met onder andere de onderwerpen Teisterbant, de aard van de behuizing van Thedingsweert door de eeuwen heen, iets over de afkomst van de familie Theding die er waarschijnlijk heeft gewoond en over een Gulden Vlies dat mogelijk bij Thedingsweert is gevonden. Spreker: de co-auteur van het boek, de heer Th. Broersen.

Na de pauze: vergadering.

Even voorstellen.

Als nieuw bestuurslid, en nog recenter, als nieuwe secretaris, wil ik me even voorstellen. Mijn naam is Jan Middelkoop, ik ben ca. 15 jaar met genealogie bezig en gebruik nu 4 jaar Aldfaer om mijn gegevens mee te ordenen en te publiceren. Na mijn pensioenering in mei heb ik me aangemeld als bestuurslid. Plots ben ik secretaris geworden om de toenmalige secretaris (Magda v.BEEK-Montens) de mogelijkheid te geven alle zorg te geven aan haar zieke man.

Mijn genealogische interesse ligt bij de familienamen Middelkoop, Van Brenk, Verhoeff, Kooijman, Wor en Van Hattem. Dit zijn de namen van mijn voorouders en die van mijn vrouw. Aan Middelkoop besteed ik de meeste genealogische tijd. Hiervan heb ik inmiddels zo'n 80 verschillende families of familietakken met drie of meer generaties. Tegelijkertijd heb ik ook nog zo'n 1500 Middelkoop personen als éénling, die ik graag aan een ouder wil koppelen. Dus voorlopig nog werk genoeg te doen.

Publiceren doe ik op een eigen website:

<http://www.everyoneweb.com/MiddelkoopProject/> en verder bij www.genealogieonline.nl , www.heritage.com en natuurlijk bij www.ngv.nl .

Andere hobbies zijn het vermaken van de kleinkinderen en wat speculeren op de beurs en binnenkort ons nieuwe verblijf in Egmond aan Zee bewoonbaar maken.

25 jarig jubileum.

Onze bijeenkomst op 21 september naar aanleiding van ons 25 jarig jubileum, was een groot succes.

Van het hoofdbestuur van de NGV waren zowel de voorzitter als de secretaris aanwezig.

Verskillende leden hadden zich voorzien van presentaties van hun onderzoeksresultaten. Dit varieerde van fraaie boekwerken tot een hakbijl voor de huisslacht.

Presentaties van hun onderzoeken waren er o.a. in de vorm van PowerPoint, als boek gebonden genealogieën (goedkoop: 4-8 euro), een borduurlap met geboortehuis afbeelding en over onderzoek in de VS. Deze collectieve inzet werd zeer gewaardeerd en is, zoals door de voorzitter al genoemd, een voorbeeld om hiervan een jaarlijkse traditie te maken.

Een plaatje van de oprichters van onze afdeling willen we u ook niet onthouden. Het archief van mevrouw A. Crince Le Roy-Renoij is prima op orde, want zij kon ons de foto van dat bestuur leveren. Hulde heren, zonder jullie was dit jubileum er nooit geweest.

Opsporing gezocht

Ik heb een stamboom van mijn familie gemaakt met als verste voorouder Frans Berentsen Struijk geboren in Maurik 1593

Nu wordt in het trouwboek van Maurik 1637-1698 de achternaam Strock gebruikt i.p.v. Struijk.

Kan iemand mij de herkomst/verandering van Strock naar Struijk vertellen?

Ik ben er zeker dat het dezelfde persoon betreft daar zijn dochter Gueken Frans (1619 Maurik) de achternaam Strock heeft en de zoon Dirk Fransz (1621 Maurik) de achternaam Struijk.

Graag zou ik ook willen weten waar ik eventueel meer informatie over mijn voorouders in de Nederbetuwe zou kunnen vinden. De familie heeft tot eind 19e eeuw in Ravenswaaij, Maurik, Zoelmond en Wijk bij Duurstede gewoond daarna is mijn lijn naar Amsterdam gegaan.

Gedeelte uit Parenteel van (Strock) Struijk, Frans Berentsen

(Strock) Struijk, Frans Berentsen is geboren in 1593 in Maurik. Hij:

(1) trouwde, 24 of 25 jaar oud, in 1618 in Maurik met Verbrugh, Dirxgen Pons Francken, 20 of 21 jaar oud. Zij is geboren in 1597 in Maurik. Zij is overleden in 1649 in Maurik, 51 of 52 jaar oud.

(2) trouwde, 55 of 56 jaar oud, op 30-12-1649 in Maurik met Toorn van, Henrixken Jans. Zij is geboren in Ingen.

(3) trouwde, 62 of 63 jaar oud, op 01-06-1656 in Maurik met Roelophs, Gijsbertken. Zij is geboren in Wijk bij Duurstede.

Kinderen van (Strock) Struijk, Frans Berentsen en Pons Francken Verbrugh, Dirxgen:

1 Strock, Gueken Frans, geboren in 1619 in Maurik.

2 Struijk, Dirk Fransz, geboren in 1621 in Maurik. Hij:

(1) trouwde, 24 of 25 jaar oud, op 11-10-1646 in Maurik met Pons, Udelken. Zij is overleden in 1655 in Maurik. Zij kregen 5 kinderen.

(2) trouwde, 34 of 35 jaar oud, op 13-07-1656 in Maurik met Jans, Neelken. Zij is geboren in Maurik. Zij kregen 4 kinderen.

Evert Struik, reactie graag via de redactie.

De aanhouder wint: gezocht en gevonden: Van de Westeringh in Chicago 1905 – 1952

W. van de Westeringh

Voorwoord

Iedereen is bij zijn genealogisch onderzoek wel eens iemand “kwijt”. Zo ook wij. *Cornelia Stephania van de Westeringh* uit Valburg vertrok na haar huwelijk (Valburg 9-2-1854) met Jacobus van Setten naar het voormalige Oost-Pruisen. Meer over het “terugvinden” van haar in Oost-Pruisen, zie in: Stukken en Brokken deel I (1995). Een ander lid uit dezelfde familie waarvan wij eigenlijk alleen wisten dat hij in de eerste helft van de vorige eeuw in Chicago woonde, was *Dirk van de Westeringh*. Zijn vader Gerardus was een broer van bovengenoemde *Cornelia Stephania*. Dirk was geboren in Valburg. Over de zoektocht naar en het “vinden” van hem in Chicago zal in deze Aqua Vitae verslag gedaan worden.

Dirk van de Westeringh in Nederland

Dirk van de Westeringh werd in Valburg geboren op 28-2-1867 als zoon van Gerardus van de Westeringh, tabaksplanter, en Janna Elisabeth van Alpen. Het ouderlijk gezin verhuisde in 1881 van Valburg naar Remmerden bij Rhenen.

Dirk trouwde in Rhenen op 17-2-1892 met *Johanna Baars*. Zij woonden in Achterberg. Hij was daar landbouwer en koopman. Na ruim 12 jaar huwelijk zouden zij hun eerste kind krijgen. Maar bij de bevalling werd een levenloze zoon geboren en enige uren later overleed ook de kraamvrouw (12-6-1904).

Dirk van de Westeringh in de V.S.

Een half jaar na dit drama vertrok *Dirk van de Westeringh* naar Amerika. Op 17-11-1904 werd hij uitgeschreven uit het Bevolkingsregister van de gemeente Rhenen., gaande naar Sully, Jasper County in de staat Iowa. Een half jaar later trouwde hij in Chicago met *Carrie Struik*.

Het enige wat zijn naaste familie omstreeks 1970 wist, was dat hij in Chicago gewoond had en dat hij hertrouwd zou zijn met een juffrouw Spruit of Struik en dat zij een zoon zouden hebben. Het heeft lang geduurd voordat het genealogische plaatje van hem in Chicago wat meer ingevuld kon worden.

Dirk van de Westeringh in Chicago (1)

Uit oude telefoon- en adresboeken kwamen we achter het adres van *Dirk van de Westeringh* in Chicago, namelijk van 1909 – 1911: 266 Hastings, hernummerd 1652 Hastings en van 1912 – 1930: 1714 West 14th Street. Ook werd zijn beroep bekend; eerst teamster (voerman, transportondernemer) en scavenger (vuilnisophaler, wat een lucratieve business was in zo'n grote stad als Chicago), later clerk en laborer (van de city).

Later werd hij *Richard* genoemd. In Amerika is Dick de roepnaam voor Richard. Door contacten met een NGV-lid van een andere afdeling die contacten in de VS had, kwamen we wat meer over hem en zijn gezin te weten, en wel aan de hand van gegevens uit de Census of Volkstelling van 1910, 1920 en 1930. Hij bleek inderdaad een zoon te hebben die in augustus/september 1910 geboren moest zijn. Uit andere bronnen zou dat 1909 kunnen zijn.

Dirk van de Westeringh in Chicago (2)

Na een tip van ons afdelingslid Joop Kuijntjes in ons vorige afdelingsblad Aqua Vitae werd met Pilot.Familysearch achter de Van de Westeringh-en in Chicago aangegaan. Met als resultaat dat de overlijdensdatum van *Carrie (Caroline) van de Westeringh – Struik* en de geboorte- en de overlijdensdatum van zoon *George van de Westeringh* gevonden werden. De overlijdensgegevens van *Dirk van de Westeringh* werden hiermee echter niet gevonden.

Een tip van de Amerikaanse contactpersoon van het boven genoemde NGV-lid om eens inlichtingen te vragen bij de Forest Home Cemetery te Forest Park bij Chicago had succes. Zoon *George* was namelijk begraven op Forest Home Cemetery en daarom zou het niet ondenkbaar zijn dat ook zijn ouders daar begraven zouden kunnen zijn. En zo waar: in de registers op de begrafenis komen zowel vader *Dirk*, moeder *Caroline* als zoon *George van de Westeringh* voor. De geboorteplaats van *Carrie (Caroline) Struik* zou, volgens gegevens bij het overlijden van haar zoon *George*, Deventer zijn. Aan de hand van haar leeftijd in het begraafregister zijn via de geboorteregisters van Deventer haar geboortedatum en de namen van haar ouders vermoedelijk nu ook bekend.

Zo zie je maar weer: “de aanhouder wint”.

Samenvatting genealogische gegevens:

Dirk van de Westeringh, zn. van Gerardus van de Westeringh en Janna Elisabeth van Alpen, geb. Valburg 28-2-1867, landbouwer en koopman te Achterberg, emigratie naar de VS eind november 1904, teamster en scavenger, later clerk en laborer in Chicago, overl. Chicago 29-8-1952, begr. Forest Home Cemetery 2-9-1952, tr. Chicago, Cook County, Illinois 28-6-1905 *Carolina (Carrie) Struik*, geb. Deventer 30-9-1866, overl. Chicago 28-2-1943, begr. Forest Home Cemetery 3-3-1943, dr. van Gerrit Jan Struik en Aaltjen Voorthuis.

Uit dit huwelijk één zoon:

George van de Westeringh, geb. wsl. Chicago 21/23-9-1909/10, commercial artist, engraver (graveerder), overl. aan tuberculose Chicago 21-3-1933, begr. Forest Home Cemetery 24-3-1933, ongehuwd.

P.S. Waarschijnlijk trouwde *Dirk van de Westeringh* in bij zijn schoonouders *Werkman* of *Workman*. Zijn schoonmoeder Aaltjen (Struik-)Voorthuis was in Chicago, Cook, Ill. 31-12-1879 hertrouwd met *John Werkman*, nadat haar man Gerrit Jan Struik het jaar daarvoor in november 1878 in Chicago overleden was (volgens het Bevolkingsregister

1859 – 1869 van Deventer). Daarom komen zowel zijn schoonmoeder Alice als zijn vrouw *Carrie (Caroline) Struik* ook als *Werkman* of *Workman* voor.

Bronnen en voetnoten

Westeringh, W. van de (1971). Genealogisch overzicht van het geslacht Van de Westeringh en (2008). Nieuw genealogisch overzicht van het Betuwse geslacht Van de Westeringh.

Westeringh, W. van de (1990). Van Setten in Oost-Pruisen (1854 – 1945), lotgevallen van een van oorsprong Betuwse familie. In: Stukken en Brokken deel I, uitg. van de NGV-afdeling Betuwe, blz. 68 – 77, met aanvullingen in deel II (1995), blz. 146 – 147 en deel III (2000), blz. 186.

Swierenga, Robert P. (2002). Dutch Chicago. A history of the Hollanders in the Windy City. o.a. hoofdstuk 12: Business is “Picking Up”: Garbage and Cartage, blz. 576 – 583 e.v., en blz. 782.

Bibliotheek: nieuwe aanwinsten

P.C. van Maanen

Onze bibliotheek is recentelijk uitgebreid met een fraai vormgegeven boek over de familie Kaasjager. Tijdens onze jubileumbijeenkomst i.v.m. het feit dat de afdeling Betuwe 25 jaar geleden werd opgericht, werden ons drie boekwerken getoond. Tweemaal een voorbeeld hoe met eigen middelen en wat externe hulp te komen tot een keurig boek voor minder dan €10.

Het derde exemplaar was de andere kant van het spectrum: een prachtig exemplaar met overzichten, verklaringen, historische achtergronden en vooral gezinskaarten. Ruim 250 pagina's, die voor het grootste deel zijn voorzien van toepasselijke afbeeldingen.

Van een heel andere categorie is De Tielse kroniek. Dit is een transcriptie van een Middeleeuwse kroniek dat de geschiedenis der Lage Landen beschrijft, vanaf de Volksverhuizingen tot het jaar 1566. Het omvat een opsomming van gebeurtenissen, variërend van het weer, ziekte en overstromingen tot politiek en oorlogen. De oudste periodes, alhoewel boeiend, zijn geschiedkundig niet erg betrouwbaar, maar de latere steeds meer. De latere inschrijvingen betreffen regelmatig de Betuwe en de Bommelerwaard. Het boek is voorzien van annotaties en een index.

Door een gift van Dhr. Gijsbert van Ton is de collectie van De Nederlands Leeuw nu geheel compleet van 1968 t/m 2009.

Lenen

Deze boeken en vele andere (ruim 600) zijn te vinden op de afdelingssite <http://betuwe.ngv.nl/bibliotheek.php> en voor leden te lenen tegen één euro per maand.

De nieuw ingeschreven werken kunt u vinden onder nummers:

- 200 De Tielse kroniek, door Jan Kuys e.a., 1983
- 412 Vier eeuwen familienaam Kaasjager, J.A.H. Kaasjager, W.A. Kaasjager
- 427 Terugblik. Feesten en Beesten. Vermaak en vertier in de Betuwe
Jaarboek Stichting Tabula Batavorum Opheusden

Oproep

Indien u een boek of periodiek heeft dat u zou willen doneren dan is dat uiteraard zeer welkom.

Tevens wordt gezocht naar meer digitale bronbewerkingen om deze te kunnen plaatsen op Hogenda

Ter completering van de verzameling periodieken ben ik op zoek naar:

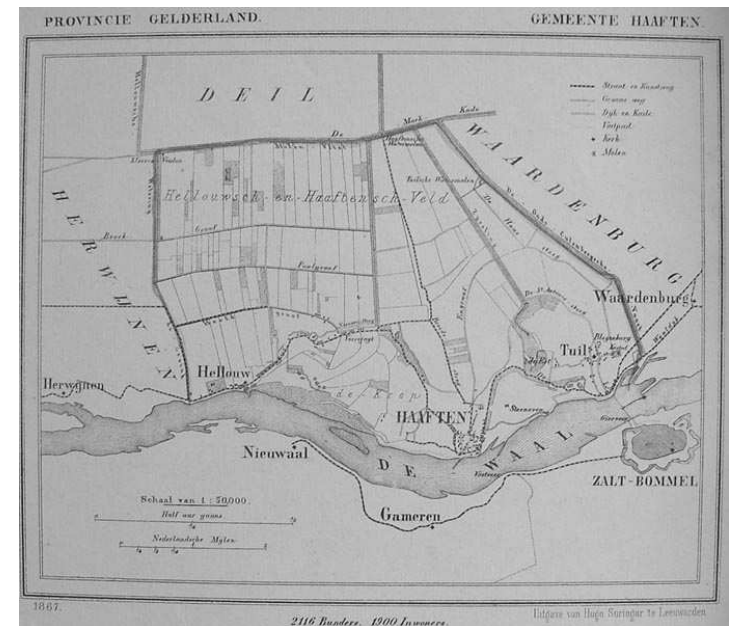
- Vereniging Gelre. Bijdragen en Mededelingen: alles na 1996
- Gen. tijdschrift voor Midden- en West-Noord-Brabant en de Bommelerwaard: alles na 2004.
- Tussen de Voorn en Loevestein: vrijwel alles na nr. 116 (aug. 2002).
- De Drie Steden. Reg. Hist. Tijdschrift voor het Rivierenland: alles na 2005.

De Haaftense heren van Haaften of de Haaftense heren van Haefthen.

P.A. Welling

De titel van dit artikel komt op het eerste gezicht mogelijk verwarrend over. Bestaat er een verschil tussen de Haaftense heren van Haaften of de Haaftense heren van Haefthen. Hoe het ook zij, in beide gevallen gaat het in dit artikel om de 11 heren van Haaften uit het schildboortige¹⁾ geslacht van Haefthen. Er zijn uiteraard meer heren van Haaften geweest dan de van Haeftens en meer van Haeftens dan de heren van Haaften.

Het dorp Haaften, thans behorende tot de gemeente Neerijnen, ligt in de Tielerwaard aan de Waal, schuin tegenover Zaltbommel, en tussen Tuil en Helloww. Het dorp is ontstaan uit de toenmalige heerlijkheid, waaraan het geslacht van Haefthen zijn naam ontleent. Tot het dorp behoort ook de Polder Haaften, gelegen aan de Waal tussen de dorppolders Rumpt, Enspijk, Tuil en Helloww. De oudste vermelding van Haaften dateert uit de 13^e eeuw²⁾.

Figuur 1 Kaart van Haaften e.o uit 1867

Vanzelfsprekend vertoont het wapen van Haaften grote overeenkomst met dat van het geslacht van Haefthen. Beide wapens behoren tot de groep Châtillonwapens, die in de

West Betuwe veel voorkomen. Dat het geslacht van Haeften en verschillende dorpen in de West Betuwe wapens voeren, die nauw verwant zijn aan het wapen van het Franse geslacht Châtillon houdt niet in, dat de familie van Haeften of andere geslachten afstammen van het Franse geslacht en evenmin niet dat Châtillons gewoond zouden hebben in de dorpen, zoals Waardenburg, Ophemert, Hardinxveld die het overeenkomstige wapen voeren. Muschart toonde³⁾ reeds aan, dat behalve Guy van Châtillon en Blois, heer van Gouda en Schoonhoven, die tussen 1382 en 1390 zegelde met het wapen, er geen enkele andere Châtillon in de Betuwe woonachtig is geweest, terwijl het geslacht de Cock het wapen al ver vóór de komst van genoemde Guy voerde. Het Châtillonwapen moet gezien worden als een streekwapen, zoals Van der Zalm duidelijk maakte⁴⁾. Een veel voorkomende wapenfiguur in een bepaalde streek duidt op feodale verbondenheid tussen leenheer en leenmannen.

Figuur 2
Wapen van Haeften

Figuur 3
Wapen Familie van Haeften bij kasteel Ophemert

Erfdochter

Keren we terug naar de heren van Haeften.

Tot ongeveer 1300 was de heerlijkheid Haeften eigendom van Gijsbert van Arkel en de Kijfhoek. Gijsbert had slechts één dochter, Geertruid, die rond 1300 huwde met Johan Johansz de Cock van Weerdenbrug⁵⁾. Door dit huwelijk verkreeg Johan van zijn schoonvader de heerlijkheid Haeften⁶⁾. Johan ging zich vervolgens “de Cock van Haeften” noemen en nam vermoedelijk zijn intrek in kasteel Goudenstein, dat toen ongeveer gebouwd moet zijn. Sindsdien is de familie zich “(de Cock) van Haeften” blijven noemen met a ter onderscheid van de heerlijkheid. Walraven heeft later de schrijfwijze van de achternaam officieel met a laten vastleggen.

Johan en Geertruid kregen vier kinderen. De oudste was Rudolf Jansz van Haeften, die kort na het huwelijk van Johan en Geertruid werd geboren. Rudolf had drie broers: Otto, die overleed na 1348, was ridder en werd als zodanig in 1348 genoemd. Broer Gijselbracht of Gijsbert was een vertrouweling van graaf Reinald van Gelre. In 1316 gaf hij de graaf advies bij diens beslissing stadsvrijheid en voorrechten aan Zaltbommel te verlenen. Twee jaar later was Gijselbracht getuige, toen graaf Reinald en graaf Willem van Holland hun geschil bijlegden. Gijselbracht trouwde met Elisabeth.

Rudolfs derde broer was ridder Folpert. Het zegel van Folpert is in de archieven van St. Marie te Utrecht gevonden, zo verhaalde Wilhelm Ludwig Werner von Haeften in 1824 in een studie waarmee hij abusievelijk probeerde aan te tonen, dat hij wel degelijk in rechte lijn afstamde van het Franse geslacht Châtillon. Verder kwam

Folpert tweemaal voor op schattingslijsten: in 1369 werd hij voor 8 pond aangeslagen voor zijn bezit in Herwijnen⁷⁾ en in 1382 voor 4 pond voor bezittingen in Tuil⁸⁾. Folpert was gehuwd met Jantien van Rossum. Het paar kreeg een zoon.

2^e Heer van Haeften

De hiervoor genoemde Rudolf Jansz van Haeften was de 2^e Heer van Haeften, dat hij, als oudste zoon, erfde van zijn vader. Rudolf werd vermoedelijk geboren op het al gebouwde Kasteel Goudenstein; hij huwde eerst met Marcellia van Arkel en Broekhuijsen/Braeckel; daarna trad hij met Margaretha van der Lek in het huwelijk⁹⁾. Rudolf had drie zoons: Otto, Johan, die trouwde met Johanna Gijsbertsdr van Tuyl en Jan wiens vrouw Maria van Heukelom was. Rudolf was de eerste die met zijn achternaam geen verband meer legde of suggereerde met het geslacht de Cock (van Weerdenburg) en zich simpelweg “van Haeften” noemde. Hij zou daardoor de stamvader zijn.

Hier past een kritische kanttekening. In een reactie op de kwartierstaat, die ik vermeldde aan het einde van mijn artikel “Bijna 3 eeuwen van Haeften op Kasteel Ophemert” in Aqua Vitae, jaargang 11 nr. 2, betoogt J.N.A. Groenendijk uit Zaltbommel¹⁰⁾, dat de hier genoemde Rudolf Jansz van Haeften nooit de vader van Otto, de 3^e Heer van Haeften, die hierna aan bod komt, geweest kan zijn. Het klopt, dat Jan Groenendijk en ik de afgelopen jaren verschillende gesprekken gevoerd hebben over de vroegste generaties van het geslacht van Haeften, en dat we daarover van mening verschillen. De oorzaak van dit meningsverschil ligt, mijns inziens, in het feit, dat we verschillende bronnen prioriteit geven. Jan Groenendijk heeft zijn beweringen gestaafd met een omvangrijke bronvermelding. Ik heb dat steeds ook gedaan en doe dat nu ook weer zo uitvoerig mogelijk. Feit blijft, dat het zeer moeilijk is de volgorde van de vroegste generaties van het geslacht van Haeften met 100% zekerheid in kaart te brengen. Jan Groenendijk en ik zijn nog niet uitgediscussieerd.

3^e Heer van Haeften

Otto van Haeften werd omstreeks 1320 in Haeften geboren. Hij overleed in 1360 toen hij ongeveer 40 jaar oud was. Allard, de zoon van Gijselbracht was zijn hulder¹¹⁾. Niet geheel duidelijk is of deze Allard nu de oom dan wel de volle neef van Otto was. Wel duidelijk is, dat deze Allard een invloedrijk heerschap was, hij was van 1326-1329 eigenaar van de molen in Zaltbommel¹²⁾ en hij was getuige bij het huwelijk van graaf Reinald II van Gelre met Alianora van Engeland¹³⁾. Otto was in 1329 getuige, toen Christina, de zuster van Allard, afstand deed van haar rechten op de molen te Zaltbommel¹⁴⁾. In 1339 was Otto schepen in de Bank van Tuil. Hij stond in 1341 borg voor de Heer van Asperen¹⁵⁾ en in 1345 was hij rentmeester van Gelre¹⁶⁾. Otto was in 1348, toen hij de heerlijkheid Haeften erfde van zijn vader, getuige bij de ondertekening van het verdrag van onderlinge hulp en bijstand tussen Hertog Willem van Beieren en Reinald II, die sinds 1339 hertog van Gelre was. In 1349 was Otto wederom getuige voor de hertog bij de verpanding van

de inkomsten van goederen te Vlierden en Nijkerk aan Allard van Driel¹³). Bij de schatting van 1369 door Gelre van het Overkwartier en de Betuwe werd Otto voor Haaften aangeslagen voor acht pond. Bij de restanten van de Tielerwaard kwam daar voor Haaften nog eens acht pond bij⁷).

Otto huwde met Mabelia Gijsbertsdr van Tuyl van Rhenoy¹⁷). zij was de dochter van Gijsbert van Tuyl en Gerwig Both van der Eem. Op 24 december 1360 overleed Mabelia, zij was toen 39 of 40 jaar oud. Otto en Mabelia brachten tien wettelijke kinderen voort. Daarnaast had Otto nog een bastaarddochter.

1. Nicolaes Ottenzn, over hem hierna meer;
2. Gijsbert huwt ene Elisabeth. Het stel kreeg vier kinderen.
3. Walravina, over haar is niets bekend.
4. Elisabeth, zij huwde achtereenvolgens Henri van Elst en Willem van Malsen.
5. Aleid, die trad eerst in het huwelijk met Johan van Cuyck en Grave en daarna met Herman van Wijhe.
6. Gijsbert, die in 1312 door transport van Gijsbert van Tuyl, zijn schoonvader, huis en hofstad Den Neys op de grens van Haaften en Tuil "*domum et aream, sitas in villa Tuyl in loco dicto Neyss*"¹³). verwierf¹¹), dat daarmee in de familie van Haaften kwam. In 1322 droeg Gijsbrecht de Voogd van Tuil een huis op de grens van Haaften en Tuil aan Gijselbracht op: In 1320 was hij betrokken bij de oorlog tussen graaf Reinald en diens zoon¹⁸). Gijsbert trouwde met Elisabeth Voocht van Tuyl. Zij kregen vier kinderen, van wie Gijsbert de naam van zijn moeder aannam, terwijl hij het van Haaften wapen voerde.
7. Johan, die op 02-11-1367 met zijn broers (Nico) Claes en Otto behoorde tot de edelen en ridders uit de Over- en Nederbetuwe, de Tieler- en Bommelerwaard en de Veluwe en diverse steden, die een verzoenbrief kregen van Jan van Blois en Schoonhoven en zijn gemalin Mechteld, hertogin van Gelre, naar aanleiding van het voorgevallene sinds de dood van hertog Eduard¹³). Johan trouwde met Margaretha van Heukelom.
8. Jacob. Hij werd in 1369 bij de schatting door Gelre van het Overkwartier en de Betuwe voor Deil aangeslagen voor twee pond¹⁹).
9. Otto, die overleed in de Utrechtse krijg in 1354²⁰), eerder dan zijn vader. Jan Groenendijk sluit in zijn eerder genoemde artikel niet uit, dat Otto dezelfde persoon is als zijn vader²¹). Otto huwde eerst met Margaretha de Cock van Neerijnen, dochter van Arend en N.N. d'Harcourt, vervolgens trad hij in het huwelijk met Ermgard Nicolaasdr Tengnagel, dochter van Nicolaas en Geertruid van Broeckhuijsen.
10. Alard. Hij was hulder voor zijn zoon Otto¹¹). In 1424 ontving hij vijf morgen op de Slimmerweert, acht en een halve morgen in de Weverhoeck en zes morgen vier hond in de Gravencamp in Gellicum in leen, naast land dat reeds in zijn bezit was. In 1468 werden de erven van zijn broer Otto van Haaften, heren Ottenzoon, vermeld als naastbeland¹¹); hij werd tevens vermeld met vijf morgen land naast in de Nesacker te Rumpt¹⁴).

11. Johanna, bastaard dochter van Otto met bezittingen in Deil, Opijnen en Beesd. Zij huwde met Hendrick de Cock van Opijnen Est en Beesd, de zoon van Arend de Cock van Opijnen en Catharina Overhagen.

Figuur 4 Ruïne van Kasteel Goudenstein, eigen foto

4^e Heer van Haaften

Nicolaes Ottenzn werd in oktober 1339 in Haaften geboren¹³). Hij trouwde in 1363 in Opijnen met Johanna Arentsdr de Cock van Opijnen, de in 1350 geboren dochter van Arent en Geertruid van Broeckhuijsen²²). Uit de schatting van 1369 van Gelre voor het Overkwartier en de Betuwe, waarin Johanna voor Haaften werd aangeslagen voor 8 pond en voor de Tielerwaard nog eens voor acht pond, blijkt dat zij behoorlijk wat grond in bezit had⁷).

Als ridder en schepen van Tuil "*oorkonden Nycolaus de Haaften en Gyselbertus de Hyer, dat heer Gerardus de Beesde, ridder, overdraagt aan heer Johannes de Culenborch, ridder, 5 morgen land onder Tuel*"²³).

Nicolaes en Johanna kregen zes kinderen, van wie Otto, de oudste en latere 5^e Heer van Haaften, verreweg de belangrijkste was. De overige kinderen waren:

1. Geertruid, die in 1396 als non overleed in Roermond.
2. Wouter, Heer van Hellouw, na zijn dood ging de heerlijkheid Hellouw over op zijn broer Otto¹⁸). Wouter huwde de erfdochter van Hellouw.
3. Johan, die als ridder eerder dan zijn vader om het leven kwam in Gorcum, toen hij daar streed met Jan van Arkel¹⁵).
4. Arent, die op jonge leeftijd stierf.
5. Aleida, die in 1367 geboren werd en die in het huwelijk trad met Nicolaes van Wijhe, de zoon van Johan en Hille Jordaens.

5^e Heer van Haaften

Otto Nicolaeszn was de eerste uit het geslacht van Haaften, die duidelijk maakte waarom het geslacht tot de subtop behoorde van de schildboortigen. De absolute top van de schildboortigen bestond uit de heer van Weerdenburg en vlak daaronder de familie Pieck. Hun grondbezit bedroeg respectievelijk 450 morgen en 200-400 morgen. De stamhouders van de hoofdtakken van de families van Haaften, de Cock, van Herwijnen en van Tuil, die meestal over een heerlijkheid beschikten, zaten qua grondbezit vlak daaronder.

Het rivierengebied kende slechts enkele ministerialenfamilies, namelijk het later zo vooraanstaande geslacht van Beusichem, de nauw met elkaar gelieerde families van Deil en van Tuil, en de familie van Haaften. Zij leverden in 1369-1382 niet meer dan 20% van het totale aantal inheemse schildboortigen. De getalsmatig grootste families uit de Tielerwaard, van Haaften, van Tuil, van Beesd en de Cock leken elk uiteengevallen te zijn in een welgesteld en een minder welgesteld deel.

Van deze getalsmatig grote families bleken alleen van Haaften en van Tuil zich economisch redelijk overeind te hebben gehouden, de families de Cock en van Beesd is dit in veel mindere mate gelukt²⁴⁾.

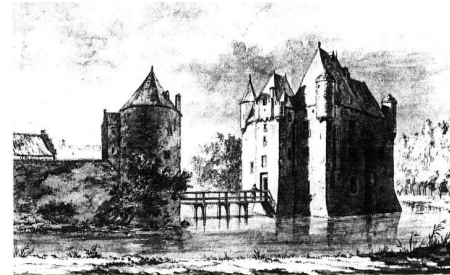
Otto erfde kasteel Goudenstein in 1399 van zijn vader. Hij trad in 1420 in Herwijnen in het huwelijk met Adelissa van Herwijnen, de dochter van Brustein en Elisabeth van Beieren²⁵⁾. Adelissa overleed op 13 januari 1451. Otto zelf stierf in 1430⁶⁾. Dat Otto een speciale relatie had met zijn (latere) schoonvader, bleek al in 1397, toen hij betrokken bij een twist tussen Bruysten van Herwijnen en Albrecht van Beieren. Bruysten van Herwijnen werd aangeklaagd wegens financiële vergrijpen tijdens zijn rentmeesterschap. Hij werd door Holland gevangen genomen, maar ontvluchtte en verschanste zich op het slot Loevestijn, bijgestaan door Otto van Haaften. Tijdens de Arkelse oorlog was deze weer aan de zijde van zijn schoonvader te vinden²⁶⁾. In 1417 werd Otto tot ridder geslagen door Willem van Arkel, nadat deze Gorinchem op Jacoba van Beieren had veroverd voor Jan van Beieren tijdens diens Gelderse veldtocht. Willem van Arkel sneuvelde een week later²⁷⁾. Otto was toen lid van het Verbond der Kabeljauwen²⁸⁾, de partij van Jan van Beieren.

Door zijn huwelijk met Adelissa verwerfde Otto de heerlijkheid Herwijnen met kasteel Wadenstein, die Adelissa in 1415 geërfd had van haar moeder, die toen weduwe was²⁹⁾. Zijn schoonvader, Brustein van Herwijnen had bepaald, dat het Otto vrij stond het goed na zijn dood niet per se te vermaken aan zijn oudste zoon, maar met de bepaling, dat degene, die Wadenstein zou erven, wel een jaarlijkse vergoeding moest betalen aan Otto's zwager Willem van Herwijnen³⁰⁾. Otto verklaarde zijn huis in Herwijnen direct tot "open huis" voor de hertog van Gelre¹³⁾.

Het bezit van Otto omvatte meer dan de reeds genoemde heerlijkheden. In mei 1394 leende hij 400 gulden aan Johan de Cock: "Wij etc. doen kunt allen luden, dat wi

Figuur 5 Toren van Kasteel Wayenstein, afgebroken in 1909

Frissestein door A. Rudemüker
Fotoreproducties Collectie van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie Den Haag

Figuur 6 Kasteel Frissestein

gelaefft hebben ende gelooven heren Johan die Koc, ridder, dat Ot van Haaften nummermere mit ons swoenen en sall noch verlycken in gheynre wys hi en sall her Johan die Koc vurscrevenquytschelden vur onse schepenen van Tuel van vierhundert gulden, die her Jan vurscrevben Otten vurscreven schuldich was ende gelaefft had, off Ot vurscreven sall her Jan vurscreven overgeven die brieve die van dese vurscreven vierhundert

gulden rurende syn, wilc IIIc gulden Wouter van Overrijn onse amptman van onser wegen guburt heeft van her Johan die Koc vurgeschrievten. gegeven etc."³¹⁾

Otto was in Herwijnen ook beleend met tienden en het gemaal. Uit de tienden genoot hij rente. In 1402 verwerfde hij een derde van de oude smalle tiende te Enspijk, die voordien van Gerrit van Tuyl was. Tegelijkertijd verkreeg hij zes morgen in de Broecke van Ammerzoden en werd hij ook nog beleend met negentien hond en vijftien roeden in Wordragen en drie hofsteden in Ammerzoden¹¹⁾. Tot 1427 was Otto ook eigenaar van het Schoutamt Rheden³²⁾. Otto verkocht ook onroerend goed. Zo deed hij in samenwerking met zijn zoon Willem vijf morgen in Hellou en zeven morgen in Herwijnen van de hand aan Gijsbert Willemsz de Cock van Neerijnen³³⁾. In 1421 gaf hij kasteel Frissestein in Herwijnen tijdelijk in leen aan Wolfert van Culemborg³⁴⁾. Otto en Adelissa waren in het bezit gekomen van het kasteel, doordat hun zoon Walraven het voor hen gekocht had. Waarschijnlijk was het slot ondergelopen ten gevolge van de Elisabethsvloed.

Door zijn vele functies was Otto een zeer invloedrijk man in de Tielerwaard. In de jaren 1403 en 1404 was hij samen met Gijsbert van Est schepen van Tuil³⁵⁾, een functie die hij ook tussen 1421 en 1430 vervulde. Tussen 1414 en 1416 was hij dijkgraaf van de Tielerwaard en van 1417-1418 ambtman³⁶⁾.

Toen hertog Reinald IV in 1407 aan Johan van Herlaer 450 gulden leende was Otto getuige³⁷⁾. Hij was in 1423 raad en vriend van de hertog van Gelre en medeondertekenaar van een overeenkomst tussen de hertog en Willem van Buren en Beusichem, waarbij de laatste trouw en steun beloofde aan de hertog³⁸⁾. In 1424 was Otto weer getuige voor Johan en Dick van Heukelom³⁹⁾.

Dat Otto de kerk een warm hart toedroeg laat van Bavel in de volgende passage weten: "Rond 1400 werd het kapittel van Haaften gesticht, dat bestond uit een deken en zeven kanunniken. Stichter was Otto, de heer van Haaften, die collator was van de pastorie en van de vicarieën van de kerk. De stichting van het kapittel werd door de Paus goedgekeurd. Over het goederenbezit van dit kapittel zijn we nauwelijks ingelicht, want een afzonderlijk kapittelarchief bestaat niet. De goederen zijn onder het beheer van de heer van Haaften gekomen, waardoor de archivalia waarschijnlijk steeds met de heerlijkheid (Haaften) zijn overgedragen aan de nieuwe heer.

*Het kerspel Haaften stond onder een machtig geslacht. Ondanks een inwoneraantal, dat vergeleken met de andere dorpen in de Tielerwaard niet meer dan gemiddeld was, had Haaften in 1400 een eigen kapittel gekregen*²⁴⁾.

Otto en Adelissa van Herwijnen kregen volgens het Nieuw Nederlands Biografisch Woordenboek 14 kinderen. Andere bronnen spreken over 14 zoons en drie dochters⁴⁰⁾. Alle bronnen zijn het erover eens, dat Otto bij andere vrouwen nog eens 12 bastaarden verwekte. Omdat het in het kader van dit artikel niet relevant is alle kinderen van Otto en Adelissa te bespreken, volsta ik met de twee te noemen, die Otto opvolgden als Heer van Haaften.

6^e Heer van Haaften

Otto's oudste zoon Arnt (komt ook voor als Arnold en Arend), die geboren is rond 1415, volgde hem op als 6^e Heer van Haaften en erfde dus ook de heerlijkheid Haaften. Arnt werd ten hoogste 58 jaar oud. Evenals zijn vader vervulde Arnt tal van functies. In 1429 en 1461 was hij schepen van Tuil⁴¹⁾. In 1444 was hij ambtman van Rossum⁴²⁾ en in 1446 assistent ambtman van de Bommeler- en Tielerwaard⁴³⁾. In 1447 werd Arnt genoemd als jonker en raad van Zaltbommel⁴²⁾ en als raad van hertog Arnold van Gelre¹³⁾, waarbij hij ook vermeld werd bij de knechten, jonkeren en raden in de Tielerwaard. Hij was lid van de Ridderlijke Duitse Orde van de Balije van Utrecht⁴⁴⁾ en stond als zodanig per oorkonde borg⁴⁵⁾ voor zijn broer Johan, die als commandeur van de Ridderlijke Duitse Orde in Tiel vele schulden maakte om zich een uitbundig leven te kunnen permitteren⁴⁶⁾.

Net als zijn vader was Arnt ook ridder en niet alleen heer van Haaften, maar ook heer van Hellouw en Herwijnen. In chronologische volgorde volgen hieronder de belangrijkste feiten uit het leven van Arnt.

Hij kwam voor op de schatting van de Tielerwaard van 1434 voor Haaften voor 6 schild en bij de restanten voor Haaften, hetgeen inhield, dat hij zijn betaalde belasting teruggekregen heeft⁴⁷⁾. In 1435 verklaarde Arnold hertog van Gelre verkocht te hebben aan Aernt van Haaften zijn tienden in het gericht van Haaften en te Hellu, zich voorbehoudende het recht om die te lossen met 1000 rijnsse guldens. *“Gegeven in den jair onss Heeren duysent vierhondert vyve ende dertich, des Vrydachs nae den Sonnendage invocavit”*⁴⁸⁾. Arnt was in 1436 pandnemer van de abdij Mariënweerd⁴⁹⁾. In 1444 verkregen Arnt en zijn broer Walraven van Johan die Joede met toestemming van hertog Arnold van Gelre de helft van de gruit⁵⁰⁾ van Zaltbommel¹³⁾. Als assistent ambtman hoorde Arnt in 1446 vertegenwoordigers van Driel en van de andere dorpen in de Bommelerwaard, die met elkaar overhoop lagen¹³⁾. Arnt en zijn broer Walraven waren in 1447 getuige bij de toezegging door Arnold van Gelre van een schadeloosstelling aan Tiel, dat zich bereid had verklaard tot hulp tegen het weerspannige Driel. Arnt werkte mee aan het vonnis tegen de Drielenars met o.a. zijn broers Walraven, Willem, Otto en Gijsbert. Walraven werd daarvoor beleend met de Noeyngrevenweert bij Rhenen, waarvan hij in 1451 weer afzag⁵¹⁾.

In 1453 droeg Arnt, die geërfde was in Deil, voor de schepenbank van het dorp huis en hofstad onder Wadenoijen op aan de hertog van Gelre. In 1462 droeg hij ook nog diverse stukken land op aan de hertog alsmede het dagelijkse gerecht van Wadenoijen¹³⁾. In 1459 ondertekende Arnt ook de overeenkomst tussen de abdij van Mariënweerd, de ridderschap en de geërfden over het schoonhouden van de Linge¹³⁾. Arnt huwde met Mechteld van der Dussen. Dit huwelijk bleef kinderloos, hoewel Arnt wel drie bastaard dochters had: Johanna, die als natuurlijke dochter van haar vader de hoeve te Wadenoijen erfde¹¹⁾, Anna en Ottina. Vanwege het feit, dat het huwelijk tussen Arnt en Mechteld van der Dussen kinderloos bleef, kon de vererving van de heerlijkheid Haaften niet in rechte lijn plaats vinden. Daarom ging Haaften in 1473 over op Arnts broer Walraven.

7^e Heer van Haaften

Walraven werd op 25 september 1473 beleend met Haaften en werd zo de 7^e heer uit het geslacht van Haaften. Hij werd rond 1410 geboren, trad in het huwelijk met Hendrica van Varick, werd vader van zes kinderen en overleed op 6 april 1478. Dat Walraven een rijk en machtig man was heb ik eerder duidelijk gemaakt⁵²⁾, hier volsta ik met de opmerking, dat Walraven als heer van Haaften werd opgevolgd door zijn zoon Johan.

8^e Heer van Haaften

Johan van Haaften, ook kortweg Jan genoemd, werd omstreeks 1440 geboren in Haaften, hij overleed in 1494 en huwde in 1478 in Herwijnen Diderica van Immerseel van Lyre⁶⁾, dochter van Hendrick en Heilwich van Berchem. Diderica overleed in 1529.

Johan erfde op 28 juni 1481 de wind en het huis en kasteel Frissestein te Herwijnen en tienden van zijn vader Walraven. Hij erfde ook het huis te Haaften met 7 morgen land, de Coelhoff en 14 hond land in de Molencamp. In 1483 tuchtigde hij zijn vrouw Diderica van Immerseel, met de bepaling, dat, wanneer hij een zoon zou krijgen, die de heerlijkheid zal erven wanneer die mondig is. Tevens stelde hij de deken en het kapittel van Haaften aan als momber van zijn kinderen. Johan erkende op genoemde datum ook 10 gouden Rijnse guldens schuldig te zijn aan het Kapittel van Haaften. De aflossing moest na zijn dood geschieden uit de opbrengst van al zijn leengoederen. In 1485 werd Johan ook beleend met het gericht van Herwijnen met toebehoren¹¹⁾. Johan verkreeg, als erfgenaam van zijn moeder in 1484 16 morgen land in Ophemert, gelegen op de Langemaat¹¹⁾.

Dat het tussen Holland en Gelre nog altijd niet rustig was over het grensgebied tussen beide provincies bleek uit een commissiebrief van 18 juni 1492 van de stadhouder en raden van het Hof van Holland. De toenmalige, zich noemende heer van Dalem, zich op het standpunt stellende, dat deze heerlijkheid vanouds een Arkels en later Hollands leen geweest was, beklagde zich er bij hen over, dat onlangs *“eenen genoemt Jan van Haaften”* zich had verstout om met 25 gewapende mannen -mit geladen bussen ende gespannen bogen- zijn heerlijkheid binnen te

vallen en aldaar de schout en de gezworenen -bedoeld zijn de gezworenen heemraden-, die "na ouder coustomen ende gewoenten" vanwege de Hollandse graaf "den hoghen dijk "aan het schouwen waren, toe te bijten: "Ick gebiede U, dat ghij niet meer noch voirden en schouwet noch u den scouwen noch gheens diecks en onderwindt".

Het valt te betwijfelen of de daarop volgende citatie (dagvaarding van Jan van Haeften door een raadsheer en de secretaris van het Hof van Holland persoonlijk te Dalem gedaan "up de veerste pale van Hollant per plecken genoemt de Zydwyn" om in Den Haag te verschijnen veel effect zal hebben gesorteerd⁵³).

In 1485 en 1486 was Johan schepen in de Bank van Tuil⁵⁴.

Uit het huwelijk tussen Johan en Diderica van Immerseel van Lyre werden zes kinderen geboren:

1. Walraven, die de 9^e heer van Haafden werd.
2. Maria, die in 1490 non werd in Rijnsburg¹⁵.
3. Otto, die omstreeks 1515 huwde met Everharda van Malburg, dochter van Walraven en Aleijt van Sanden en op 6 maart 1546 in Nijmegen met Walburg van Cuyck van Meteren, dochter van Willem⁵⁵. Otto heeft zich als schepen druk bezig gehouden met de afwateringsproblematiek van de Tielerwaard. In 1546 en 1547 heeft hij wegens overstroming van de Waal Otto graaf van Buren aangeklaagd⁵⁶. In 1551 stelde hij met vele andere een collectief contract op, dat de afwateringsproblematiek van de Tielerwaard in noodsituaties regelde⁵⁷. Zoals te doen gebruikelijk in die tijd was Otto verwickeld in verschillende processen over het eigendom van lenen⁵⁸.
4. Henrica werd evenals haar zuster non, maar nu in Zaltbommel.
5. Heilwich werd geboren rond 1470 zij overleed op 6 december 1522 en werd begraven in de abdij Mariënweerd. Zij trouwde in 1498 met Reinier van Raesfeld tot Lutkenhave⁵⁴.
6. Catharina huwde met Paulus van Nassau. Door dit huwelijk ontstond een zekere band tussen het geslacht van Haeften en het Huis van Oranje. Vóór haar huwelijk heeft Catharina waarschijnlijk een verhouding gehad met Engelbert II, de oudoom van Prins Willem van Oranje-Nassau⁵⁹. Zij overleed op 29 jarige leeftijd op 5 juni 1514 in Breda.

9^e Heer van Haafden

Walraven werd omstreeks 1485 in Herwijnen geboren. Hij stierf op 17 februari 1541 op de leeftijd van 56 jaar⁵⁴. Hij erfde op 5 oktober 1521 van zijn vader Johan het huis en de heerlijkheid Frissestein, tienden te Herwijnen en het huis Goudenstein te Haafden. Hij vernieuwde zijn eed op 12 juni 1539¹¹. Walraven was ambtman van de Tielerwaard en schepen van Tuil⁵¹.

Walraven ging de gewapende strijd niet uit de weg. Een Divisie Kroniek uit 1517 verhaalde daarvan: "Dit geschiet wesende, ende dit oerloge dus fel ende quaet bliven staende, sant die hertoge sine brieven in Hollant om volc van wapenen hem te diensten ende te hulpe te comen. Doen bereiden hem die here van Lannoy, die

Figuur 7 Kasteel Nijveelt

stedehouder van Hollant, Johan here van Wassenaer, ioncheer Phillips van Wassenaer sijn broeder, Rutgeer van Boetselaer, Asperen, Langeraeck ende van Heemsteden, Walraven van Haeften, Jan van Heemsteden baeliuw van Kermerlant mit meer andere vrome riddersen, edelen ende sciltknappen.....
....Die eerbare vrouwe Yolent here

Reynolts wijf van Bredenroede reysde mit al hoer sonen ende

dochteren tot Vianen om haer daer te onthouden. Ende inder selver stede quamen om die te defenderen ende bewaren, Walraven van Ameroyen ende Walraven van Haeften uut Ghelrelant. Die vianden ende adversanten des heren van Bredenroede ende sijns broeders den domproest deden die fame ende trumoer doer alle landen gaen dattet valsche verraders waren ende en haddese die biscop niet gevangen genomen, hi soude binnen III. dagen uut sinen bisdom verdreven hebben geweest....⁶⁰.

Walraven was in 1529 met 8 paarden in dienst van hertog Karel van Gelre en in 1538 was hij medeondertekenaar van het verdrag tussen hertog Karel van Gelre en Jan van Cleef⁵⁴.

Walraven was als getuige betrokken bij verschillende belangrijke gebeurtenissen: in 1528 bij het huwelijk van Johanna de Cock van Neerijnen met Rudolf van Lennep en in 1535 bij het huwelijk van Herbert de Cock van Neerijnen. Tevens was hij getuige, toen Herbert de Cock van Neerijnen met Rudolf van Lennep de goederen deelde van wijlen Gijsbert de Cock Willemszn en van Johanna van Heemskerk⁶¹.

In 1532 was Walraven getuige bij het huwelijk van Walraven van Arckel en Katharina, bastaarddochter van hertog Karel. In 1538 behoorden Walraven en zijn schoonzoon, Jasper van Wijhe tot de 17 ridders, die voor het kwartier Nijmegen het verdrag bezegelden over de opvolging in Gelre en Zutphen tussen Karel van Gelre, hertog Johan van Kleef en de bannerheren, de ridderschap en de steden van Gelre⁵¹. In 1539 was Walraven van de partij, toen Lubbert Torck, heer van Nederhemert, en Gerrit van Flodorp, erfvoogd van Roermond en aangetrouwde neef van Walraven, een overeenkomst sloten, waarbij Gerrit van Flodorp tegen een vergoeding de nalatenschap verkreeg van de schoonmoeder van Lubbert Torck⁶².

Walraven trad twee keer in het huwelijk. Eerst met Johanna van Broeckhuisen, de dochter van Arnt en Walburg van de Poll. Johanna overleed in 1520⁵⁴. Zij schonk Walraven vier kinderen evenals zijn tweede echtgenote Gerarda van Hoenselaer, de dochter van Goosen en Wilhelmina van Heemskerk. Na het overlijden van Walraven in 1541 kwam Gerarda verschillende malen in aanraking met justitie, steeds ging de strijd over het eigendom van gronden⁶³. Gerarda zelf overleed in 1574⁵⁴.

De kinderen van Walraven uit zijn eerste huwelijk waren:

1. Johan, die van zijn vader Haaften, Herwijnen en Hellouw erfde.
2. Johanna, non te Bergen in België
3. Dirk (Dieger), overleden in 1586
4. Walburg, geboren in 1514 in Dreumel, gehuwd in 1535 in Dreumel met Jasper van Wijhe en overleden in augustus 1568 in Echteld⁵⁴⁾. De gefortuneerde Walburg en Jasper van Wijhe woonden op kasteel Wijenburg in Echteld, dat zij in de jaren 1540-1541 aanzienlijk hebben laten verbouwen. Een ornament in het kasteel herinnert daar nog aan⁶⁴⁾.

De kinderen van Walraven en Gerarda van Hoenselaer waren:

1. Wilhelmina, die achtereenvolgens huwde met Nicolaas van Assendelft en Walraven III van Brederode. Wilhelmina woonde lange tijd op kasteel Nijevelt in De Meern.
2. Theodora, die in 1535 werd geboren en overleed op 22 oktober 1586⁵¹⁾.
3. Maria, die in 1534 werd geboren. Zij maakte samen met haar zuster Margaretha haar testament op⁶⁵⁾. Ze overleed ongehuwd op 12 juli 1608
4. Margaretha, geboren in 1537, non in Rijnsburg en overleden op 3 juli 1592⁶⁶⁾.

10^e Heer van Haaften

Johan Walravens van Haaften zag het levenslicht op 26 augustus 1519 vermoedelijk op kasteel Nijevelt. Hij blies op 17 april 1574 zijn laatste ademtocht uit⁵⁴⁾. Terwijl hij nog onmondig was werd hij 17 februari 1541 beleend met het huis te Haaften, het huis Frissestein en tienden te Herwijnen met alle toebehoren. Hij legde zelf op 13 juli 1544 de eed af en tuchtigde zijn stiefmoeder Gerarda van Hoenselaer⁵⁴⁾. Op 9 januari 1546 werd hij beleend met het gericht van Herwijnen, de gift van de kerk, de vicarie en kosterij, de staalvisserij en de vogelarij⁶⁷⁾. Ook Johan was lid van de Nijmeegse ridderschap, schepen in de bank van Tuil en tot 1572 dijkgraaf van de Bommeler- en Tielerwaard⁵⁴⁾. Hij hield zich ook weer nadrukkelijk bezig met waterstaatkundige aangelegenheden. Hij was in 1560 een van de ondertekenaars van een bevel aan de erven van Johan Massereel inzake het opruimen van kribben, hoofden en duikers, die zij gemaakt hadden in de Herwijense schaarlijk⁶⁸⁾. In 1572 bezwaarden die van Dalem zich bij Johan over de toestand van de dijken bij Vuren. Johan legde de zaak in handen van het Hof, maar dat liet hem weten, dat hij als heemraad datgene moest doen wat hij nodig achtte⁵⁸⁾.

Ten tijde van diens schrikbewind in de lage landen ontving Johan een schrijven van de hertog van Alva, waarin deze er bij hem op aan drong zijn bezittingen in Hellouw te verkopen aan Balthasar van Hellu, omdat diens ouders daar vandaan kwamen⁶³⁾. In 1554 trad Johan in Bergen op Zoom in het huwelijk met Anna van Spangen, die op 12 maart 1534 aldaar was geboren als dochter van Cornelis en Maria van Immerseel van Lyre⁵⁴⁾. Anna overleed in 1584, nadat zij in 1574 nog met Gerard van Oyen trouwde⁶⁹⁾. Uit het huwelijk van Johan en Anna kwamen drie kinderen voort:

1. Walraven Johanszn, de laatste Haaftense heer van Haaften.

2. Maria, die op jonge leeftijd overleed.
3. Theodora, die Haaften in 1608 van haar broer erfde⁵⁴⁾.

11^e Heer van Haaften

Johans zoon Walraven werd in 1568 in Haaften geboren. Hij studeerde in Keulen⁵⁸⁾. Op 17 april 1577 erfde hij het huis te Haaften, het huis en de heerlijkheid Frissestein en tienden te Herwijnen van zijn vader Johan. Walraven vernieuwde zijn eed op 22 januari 1592, nadat hij op 17 november 1576 nog uitstel gekregen had¹¹⁾.

In tegenstelling tot een aantal familieleden was Walraven in de Tachtigjarige Oorlog op de hand van de Spanjaarden. In 1580 kreeg hij een vrijgeleide van de Hertog van Parma⁷⁰⁾ en in 1593, toen hij eindelijk verscheen in de Ridderschap van Nijmegen, kreeg hij weer een vrijgeleide⁵⁴⁾.

In 1588 was Walraven, bijgestaan door zijn zwager, Floris van Brederode, met een aantal vissers verwickeld in een juridische strijd over de visrechten in een deel van de Waal. Beide partijen spraken toen af, dat zij, hangende de bindende uitspraak van de Bank van Tuil, niet zouden vissen in het betreffende water. Het stadsbestuur van Zaltbommel heeft in dit conflict bemiddeld⁶⁸⁾.

In 1594 vergrootte Walraven zijn bezit nog met diverse tienden in Herwijnen¹¹⁾, terwijl een jaar eerder die van Herwijnen protesteerden tegen de tienden, die ze aan hem moesten betalen⁷¹⁾. Walraven was in 1601 getuige bij het huwelijk van Walraven van Gent en Anna van Arckel⁷²⁾

Op 12 juni 1594 trouwde Walraven met Philiberta van Immerseel van Lyre, zoals te doen gebruikelijk onder huwelijkse voorwaarden. Voor het huwelijk werd dispensatie verleend door de Gelderse overheid, vanwege nauwe familiebanden tussen de echtelieden in voorgaande generaties⁷³⁾. Philiberta werd in 1574 geboren in Bokhoven in België. Haar vader was Engelbert en haar moeder Josina Maria van Grevenbroeck.

Het huwelijk tussen Walraven en Philiberta bleef vrijwel zeker kinderloos. Mogelijk werd er één dochter, Adriaentjen, geboren, die op 18 augustus 1687 zou zijn overleden¹¹⁾.

Walraven stelde op 25 september 1608 zijn testament op. Daarin bepaalde hij, dat zijn zuster Theodora, toen al weduwe van Floris van Brederode, al zijn nog niet vermaakte bezittingen zou erven. Theodora's zoon Wolfert van Brederode liet Walraven de heerlijkheden Haaften en Hellouw met toebehoren na. Echtgenote Philiberta werd getuchtigd⁷⁴⁾ met het huis te Haaften en een rente van 1050 gulden per jaar uit de nagelaten goederen¹¹⁾. Philiberta werd ook in het testament van haar ouders goed bedeeld: *“Alle deze goederen komen jonker Engelbert toe onder voorwaarde van een bedrag van 24.000 gulden, welke som heer Engelbert van Immerseel, de vader van de testateur, aan zijn dochter Philiberte van Immerseel, vrouwe van Haaften, als kindsdeel had achtergelaten ten laste van alle in Flandern gelegen bezittingen, en wel in overeenstemming met het verdrag dat hierover met de heer van Haaften, toentertijd echtgenoot van Philiberte van Ymmerselle, gesloten was. In dit bedrag van 24.000 gulden is de som van 8.000 gulden inbegrepen, die de*

*vrouwe van Haeften, krachtens het testament van vrouwe Philiberte van Ymmerselle, toekomt. Die betaling van alle schulden ligt uitsluitend bij jonker Engelbert*⁷⁵⁾. Nog vóór het einde van 1608 overleed Walraven. Philiberta hertrouwde in 1612 met Dirk van Bronckhorst van Batenburg⁷⁶⁾. Bijna een jaar later, op 3 mei 1613, overleed ook Philiberta in Anholt in Duitsland⁷⁷⁾.

Figuur 8 Reinout van Brederode, foto Iconografisch Bureau

Theodora van Haeften

Na zijn dood in 1608 werd Walravens zuster Theodora een zeer vermogende vrouw. Zij erfde van Walraven en was vrouwe van Haafden. Van haar nicht Wilhelmina erfde Theodora kasteel Nijevelt in De Meern en een tiende in Heicop en Rijnland⁷⁸⁾. In 1605 was zij al in het bezit gekomen van de Hoevelscamp, de Schaepschamp, de Aelsdam en de halve Duvelscamp¹¹⁾. Door haar afkomst en door haar bezit was Theodora een interessante huwelijkspartner. Zij trad op 16 september 1593 in Heusden in het huwelijk met Floris van Brederode⁷⁹⁾, de in 1549 in Santpoort geboren zoon van Reinout IV en Maria van Deurne. Floris overleed op 11 september 1599 in Heusden, waarna Theodora in 1614 hertrouwde met de gouverneur van Heusden, Willem Adriaan van Hoorn.

Theodora en Floris kregen zes kinderen, van wie er drie in het bezit kwamen van eigendommen uit het geslacht van Haeften, mede omdat hun moeder klaarblijkelijk niet goed in staat was de goederen naar behoren te beheren. Dochter Helena van Brederode verwierf in 1619 de Hoevelscamp, de Schaepschamp, de Aelsdam en de halve Duvelscamp. In 1625 werd Johan Wolfert van Brederode eigenaar van kasteel Nijevelt en van de tiende in Heicop en Rijnland. Eerder al had Johans Wolfert de heerlijkheden Haafden met kasteel Goudenstein, dat in 1672 door de Fransen werd verwoest, en Hellouw verworven, die hij overdroeg aan zijn jongere broer Reinoud, die in 1608 de heerlijkheid Herwijnen met kasteel Frissestein¹¹⁾ had geërfd. Reinout werd na ruim drie eeuwen Haeftense Heren van Haafden de eerste Heer van Haafden uit het geslacht van Brederode.

Tiel, juli 2009

Bronnen en voetnoten

- 1 Letterlijk: geboren onder een wapenschild, lees edelen, leden van de vrije ridderschap en ministerialen
- 2 Zie Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden van A.J. van der Aa, J. Noorduyt & Zn, Gorinchem 1851
- 3 De zogenaamde Châtillonwapens in de Betuwe, door R.T. Muschart in de Nederlandse Leeuw 1978
- 4 P. van der Zalm, Wapenalbum, Streekarchief Bommelerwaard, www.streekarchiefbommelerwaard.nl
- 5 Gelderse Volksalmanak 1883, pag. 19 en 20; Robide van der Aa, Manuscript Pauw van Wieldrecht, W.A. van Spaen, Oordeelkundige Inleiding tot de Historie van Gelderland, Utrecht 1801-1805; J.H. Randeck, Les plus anciens familles du monde; Johanna van Maris, Repertorium Stichtse leenprotocollen, pag. 396
- 6 Dom. Benedictus Haeftenus, door dr. M. van Haafden, uitgegeven bij W.ten Have nv., Amsterdam, 1940
- 7 Schatting van den Lande van Gelre voor het Overkwartier en de Betuwe van 1369 naar het oorspronkelijke handschrift in het Staatsarchief te Dusseldorp uitgegeven door P. N. van Doorninck. Haarlem Gebr. Van Brederode 1903
- 8 Transcriptie Schatting Tielerwaard van 1382 door D.G. van Maren, eigen uitgave
- 9 Anspach, Uradel Taschenbuch jrg. 1922 en zie 5
- 10 Zie Aqua Vitae 2009, Jaargang 12, nr 1
- 11 Sloet en van Veen, Register op de Leenaktenboeken van Gelre en Zutphen, Kwartier van Nijmegen, Arnhem 1924
- 12 Algemeen Nederlands Familieblad, jaargang 14, 1901
- 13 Gedenkwaardigheden uit de Geschiedenis van Gelderland door onuitgegeven oorkonden opgehelderd en bevestigd, door Is. An. Nijhoff, Arnhem 1830
- 14 Cartularium der Adbij Mariënweerd door J. de Fremey, Den Haag 1890
- 15 Archief familie de Craen van Haeften
- 16 Ministerialiteit en ridderschap in Gelre en Zutphen door J.M. van Winter, Arnhem 1962
- 17 Gedenkwaardigheden uit de Geschiedenis van Gelderland door onuitgegeven oorkonden opgehelderd en bevestigd, door Is. An. Nijhoff, Arnhem 1830; Navorscher 1927; zie ook 5
- 18 W.A. van Spaen, Oordeelkundige Inleiding tot de Historie van Gelderland, Utrecht 1801-1805
- 19 Schatting van den Lande van Gelre voor het Overkwartier en de Betuwe van 1369 naar het oorspronkelijke handschrift in het Staatsarchief te Dusseldorp" uitgegeven door P. N. van Doorninck. Haarlem Gebr. Van Brederode 1903, fol. 62 verso
- 20 mr A. Haga, Genealogische aantekeningen over het geslacht van Haeften
- 21 In het Nederlands Adelsboek van 1937 wordt Ermgard Tengenagel genoemd als tweede echtgenote van Otto's vader
- 22 Joh. Isaac Pontanus, Historiae Gelrae ad annum 1581; W.A. van Spaen, Oordeelkundige Inleiding tot de Historie van Gelderland, Utrecht 1801-1805, deel II
- 23 www.geldersarchief.nl/heren-en-graven-van-culemborg
- 24 B.J.P. van Bavel, Transitie en Continuïteit, de bezitsverhoudingen en de plattelandseconomie in het westelijk gedeelte van het Gelderse Rivierengebied ca. 1300-ca. 1500
- 25 www.stamboom.ngv.nl
- 26 H.M. Brokken, Heren van stand, Zoetermeer 2002, pag. 20

- 27 P. de Jong, Spijk, heerlijkheid en waterland van 1250-2000, Schipluiden 2001, blz. 305; Aart Bijl, De geschiedenis van Herwijnen; J.G. Smit, Vorst en onderdaan, Leuven 1995, pag. 163 en 278
- 28 Biografisch Woordenboek Gelderland
- 29 www.oud-ophemert.nl; Sloet en van Veen, Register op de Leenaktenboeken van Gelre en Zutphen, Kwartier van Nijmegen, Arnhem 1924
- 30 Aart Bijl, De geschiedenis van Herwijnen
- 31 Acten betreffende Gelre en Zutphen 1377-1397, uitgegeven door P.N. van Doornik, Haarlem, 1901, blz. 26
- 32 Overstichtse en Overijsselse Leenprotocollen, Archief Overijssel
- 33 A.P. van Schilfgaarde, Het archief van de huizen Waardenburg en Neerijnen 1288-1827, Arnhem, 1980, nr. 1875, pag. 229
- 34 Over heren, weiden en kastelen door Aart Bijl
- 35 J.D. Wagner Schepenen in het oude Thule in de jaren 1336-1482 in Aqua Vitae 2000-1
- 36 Kuys, Ambtman, pag. 352; van der Velden, Mariënschoot
- 37 Kemink 7 Zoon, Codex Diplomaticus Neerlandicus, 2e editie, 1e deel, 1e afdeling, Utrecht 1852, nr. 72, pag. 111
- 38 S.W.A. Drossaers, Het Archief van de Nassausche Domeinraad, den Haag 1955, deel II, nr. 696, pag. 179
- 39 De Nederlandse Leeuw, jaargang 83, 1966, kol. 282/283
- 40 Dom. Benedictus Haeftenus, door dr. M. van Haften, Amsterdam 1940; e.a
- 41 van der Velden, Mariënschoot, pag. 57
- 42 A. van Slichtenhorst, Boeken van de Gelderse Geschiedenissen, 1654
- 43 Tieler- en Bommelerwaarden, 1327-1977, geschiedenis 650 jaar waterstaatszorg, Tiel, Zaltbommel 1977
- 44 J.H. de Vey Mestdagh en J.A. de Boo, Liber Segelorum van de Ridderlijke Duitse Orde, Balije van Utrecht, 1995
- 45 Domus Theutonicae in Hemert et Tiel
- 46 P.A. Welling, Onenigheid in Utrecht en financiële puinhopen in Tiel, Johan van Haften en de Ridderlijke Duitse Orde, Aqua Vitae, 2009, 12e jrg., nr. 2
- 47 Schatting van de Tielerwaard 1434, Transcriptie door D.G. van Maren
- 48 www.archieven.nl-gelderse rekenkamer
- 49 B.J.P. van Bavel, Goederenvererving en goederenbeheer van de abdij Mariënweerd 1129-1592
- 50 Smaakmaker voor bier, voor het verhandelen van gruit moest gruitrecht betaald worden
- 51 Nieuw Nederland Biografisch Woordenboek
- 52 Aqua Vitae 2009, 12e Jrg. Nr. 1
- 53 Tieler- en Bommelerwaarden, 1327-1977, Zaltbommel 1977, pag. 73
- 54 De Ridderschap van het Kwartier Nijmegen door mr. W.J. Baron d'Ablaing van Giessenburg
- 55 Het geslacht van Cuyck van Meteren door ir. R.A.J. Dix in De Nederlandse Leeuw 2007
- 56 www.geldersarchief.nl
- 57 Tieler- en Bommelerwaarden, 1327-1977, Zaltbommel 1977, pag. 129
- 58 Gelders Archief, Arnhem, regesten
- 59 stamboom geslacht Oranje
- 60 Divisiechroniek van 1517; <http://cf.hum.uva.nl/geschiedenis/medewerkers/tilmans/dk.pdf>
- 61 Ons nageslacht
- 62 Gemeente Archief Roermond
- 63 Gelders Archief, Arnhem
- 64 www.vriendenvandewijenburg.nl
- 65 De Navorscher, jrg 46, 1896, blz. 39 en 477
- 66 Kort & Hol, CD-Rom, nr. 2302
- 67 Kort, Ons Voorgeslacht, jaargang 40, 1985, blz 428
- 68 Streekarchief Bommelerwaard, Zaltbommel
- 69 Heraldische Bibliotheek, Het geslacht van Balveren
- 70 Gelders Archief, Arnhem, regesten 3782
- 71 Gelders Archief, Arnhem, regesten 7094
- 72 De Navorscher, jrg 46, 1896
- 73 Gedenkwaardigheden uit de Geschiedenis van Gelderland door onuitgegeven oorkonden opgehelderd en bevestigd, door Is. An. Nijhoff, Arnhem 1830, XVIII, pag 308
- 74 Genoot het vruchtgebruik
- 75 www.regionaalarchieftilburg.nl
- 76 stamboom Immerseel
- 77 De Nederlandse Leeuw, jrg 74, 1957, kol. 87
- 78 Kort in Ons Voorgeslacht, jaargang 44, 1989, blz. 124
- 79 De Ridderschap van het Kwartier Nijmegen door mr. W.J. Baron d'Ablaing van Giessenburg; Heusden-DTB 1546-1810

Gezocht: hulp bij de “reconstructie” van Schepenbanken Tuil en Deil

P.C. van Maanen

De schepenbanken van Deil, Tuil, Zuilichem en Driel werden opgericht op 27 maart 1335. (Zie Nijhoff, Gedenkwaardigheden, deel 1, Nr 302, pag. 348)
Vanaf 1335 zouden er dus boeken moeten zijn geweest waarin de actes werden genoteerd. Tegenwoordig beginnen de bewaarde boeken rond 1525 en is er een gat van vrijwel 200 jaar.

In het verleden zijn wel eens publicaties geweest over schepenen van Tuil in die vermiste periode (o.a. door J.D. Wagner) maar dat zijn fragmentarische lijstjes. Toch komen in allerlei archieven en boekwerken actes (charters) voor uit die vermiste periode. Het zou daarom mogelijk moeten zijn om tot een soort 'reconstructie' te komen van deze schepenbanken.

Er blijkt veel beschikbaar. Inmiddels zijn door mij van vrijwel alle jaren in de periode 1335-1525 wel 1 of meer actes verzameld en dus ook vele schepenen bekend; wat Tuil aangaat betreft het al *enkele honderden actes*.

Deze verzameling omvat dus aanzienlijk meer dan wat tot nu gepubliceerd is en er zijn nog vele vindplaatsen bekend.

Ik heb het initiatief genomen om van zowel de Bank van Tuil als van de Bank van Deil deze informatie online te publiceren. Daartoe zijn inmiddels de websites www.bankvantuil.nl en www.bankvandeil.nl opgezet. In eerste instantie zal aan de Bank van Tuil worden gewerkt.

Prioriteiten binnen dit project:

1. Het registreren van vindplaatsen van actes.
2. Het noteren van de schepenen in de actes.
3. Het plaatsen van regesten.
4. Het plaatsen van (gedeeltelijke) transcripties.
5. Het plaatsen van scans/foto's van de actes.
6. Het vinden en plaatsen van zegels van de schepenen en getuigen.
7. Het maken van vertalingen van de Latijnse teksten.

Omdat dit een project is dat zowel omvangrijk als langlopend is, ben ik op zoek naar mensen die bereid zijn om bijdrages te leveren.

Enkele actieve genealogen van onze afdeling hebben zich reeds aangesloten bij dit project, namelijk Gijsbert van Ton en Marco Schelling.

Hoe kunt u bijdragen?

- Stuur ons vindplaatsen toe
- Stuur teksten toe
- Stuur foto's of scans toe
- Bezoek archieven
- Maak of corrigeer transcripties
- Etc....

U kunt contact opnemen met
Peter van Maanen
Marco Schelling
Gijsbert van Ton

Internet

J. Kuijntjes

Aktes van de Burgerlijke Stand.

In het vorige nummer van Aqua Vitae heb ik de link naar de door de de Mormonen gepubliceerde aktes van de Burgerlijke Stand vermeld. Inmiddels is men bezig om deze gegevens over te brengen naar een andere pagina namelijk:

<https://beta.familysearch.org/>

Op <http://www.genver.nl/fs/index.htm> staat een pagina waarmee gemakkelijk een plaats is te zoeken en daarna automatisch door te gaan naar de site van de Mormonen. Uit de archiefwereld heb ik gehoord dat men bezwaar heeft gemaakt tegen deze publicatie en dat met de Mormonen is afgesproken dat al deze aktes voortaan alleen nog maar door leden van hun kerk te raadplegen zijn. Dit zou dus inhouden dat binnen niet al te lange tijd deze gegevens door ons niet meer zijn te raadplegen. **Als u dus dus nog wat wilt zoeken, doe het dan snel.**

Grootste migratiewebsite van Nederland gelanceerd.

98% van de Nederlanders heeft buitenlandse voorouders. In elke Nederlandse familiegeschiedenis zijn wel sporen van migratie aan te wijzen. Dat is het uitgangspunt van de website www.vijfeeuwenmigratie.nl die op 28 november is gelanceerd. De site informeert een breed publiek over de lange migratiegeschiedenis van Nederland en over alle migrantengroepen die zich hier gevestigd hebben. Aan de totstandkoming werkte een keur van vooraanstaande historici, musea en archieven mee. Van Sefardische Joden uit Spanje tot Hugenoten uit Frankrijk, van zeelieden uit Noorwegen tot schoorsteenvegers uit Italië, en van gastarbeiders uit Spanje tot

vluchtelingen uit Iran en Afrika. Een deel van hen vestigde zich in Nederland en drukte een stempel op de nationale geschiedenis. Dit wordt zichtbaar gemaakt in de website. Naast de meest recente inzichten zijn filmpjes te zien, foto's, persoonlijke verhalen en archiefdocumenten. Bezoekers kunnen ook zelf informatie aan de site toevoegen.

Niet iedereen weet dat Nederland al eeuwen een vestigingsplaats is voor migranten. Volgens prof. dr Leo Lucassen was dit project dan ook hard nodig. „Bij migratie denken mensen al snel aan de periode na de oorlog, toen Molukkers, Indische repatrianten, Turken, Marokkanen en zo verder naar Nederland kwamen. Dat de migratie in vroeger eeuwen minstens zo omvangrijk was, zoals in de Gouden Eeuw, lijkt uit het bewustzijn weggezaakt. Toch hoeven de meeste Nederlanders niet ver in hun stamboom terug te gaan of ze stuiten op buitenlandse voorouders. Het begrip 'autochtoon' is dus zeer misleidend. Het beeld van een stabiele Nederlandse bevolking die pas in de afgelopen halve eeuw ingrijpend door immigratie is veranderd, getuigt van een gebrekkig historisch inzicht. Het is hard aan correctie toe.”

Een aantal bekende Nederlanders zoals Laetitia Griffith en actrice Paulette Smit stond hun verhaal al af. Ook Ronald Sørensen vertelt over zijn buitenlandse overgrootvader. De site is geschikt voor scholieren die een werkstuk willen schrijven, maar ook voor journalisten, wetenschappers en het algemeen geïnteresseerde publiek. Het project biedt volop informatie, maar wil ook het vormen van collecties en het ontsluiten van bronnen over migratie bij erfgoedinstellingen en migranten stimuleren.

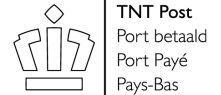
De site werd gelanceerd door Tweede Kamerlid Kathleen Ferrier.

www.vijfeeuwenmigratie.nl is een initiatief van het Centrum voor de Geschiedenis van Migrant (CGM), het Landelijk Overleg Minderheden (LOM) en het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG).

DTB-registers Zuid-Holland online bij nationaal Archief.

Van de nieuwspagina van www.ngv.nl en www.nationaalarchief.nl/voorouders/dtb/

Er werd door velen al naar uitgezien, en sinds 30 november 2010 is het zover: De scans van de Doop-, Trouw- en Begraafregisters van Zuid-Holland, staan online. Voor de doop- en trouwboeken zijn er voor de periode 1695-1812 districtklappers op naam. Die klappers verwijzen dan naar een plaats en datum. Voor degenen die in de studiezaal dit systeem gewend waren, is het dus gemakkelijk. Degenen die ver van het Nationaal Archief wonen, kunnen nu thuis vanachter de computer zoeken en gebruik maak van dit systeem. Leest u eerst wat het archief er allemaal over op de website schrijft.

Afzender
NGV afdeling Betuwe
De Hennepe 443
4003 BE Tiel